

SVENSK FÅGELATLAS I VÄSTERAS KOMMUN

Thomas Skoglund

Svensk fågelatlas är en riksomfattande inventering med syfte att kartlägga samtliga fågelarters häckningsutbredning. Inventeringsarbetet är kvalitativt, ej kvantitativt; det syftar således endast till att bestämma vilka arter som häckar, ej att taxera antalet par. Slutmålet är att publicera detaljerade - och om möjligt fullständiga - utbredningskartor för de flesta arter.

Riket indelas i inventeringsenheter enligt det nationella koordinatnätet, det s k Rikets nät (får ej förväxlas med UTM-nätet eller det vanliga geografiska nätet i grader och minuter). Inventeringsenheterna är 5 x 5 km. Atlasrutorna överensstämmer med bladindelningen till nya ekonomiska kartan i 1:10 000. Atlasrutorna finns på topografiska kartan i 1:50 000 markerade med svarta streck i marginalen och kryss i kartbilden.

Inventeringen påbörjades 1974 och skall vara avslutad senast 1983.

INVENTERINGSMETOD

Syftet skall vara att för varje atlasruta upprätta en så komplett artlista som möjligt över de häckande fåglarna. För att inte arbetsinsatsen skall bli för stor, måste man inventera med urskiljning och planering. Detta gäller valet av tidpunkter för besöken såväl vad beträffar tidpunkten på säsongen som under dygnet. Det gäller också sättet att gå igenom atlasrutan. Besöken skall ske vid tidpunkter då man kan förvänta sig det bästa utbytet. Viktigast är detta om man inte kan göra så många besök att man kan täcka upp hela säsongen. Man bör då lägga tyngdpunkten så sent på säsongen som möjligt för att därmed flertalet arter skall ha kommit i gång med häckningen ordentligt. För Mellansverige innebär detta juni månad. Tidiga arter och nattfåglar måste inventeras under särskilda besök eller får i värsta fall utelämnas. Vid tidsbrist bör man således koncentrera arbetet till häckningssäsongens höjdpunkt. Minimitiden för en någorlunda fullständig inventering uppgår till ca 20 timmar, men kan vara väsentligt lägre om en stor del av ytan består av öppet vatten eller annan fågelfri terräng. Mycket svåra ytor kan kräva längre tid. Det är svårt att ange några maximitider, men i allmänhet torde det vara onödigt att arbeta mer än 40 timmar i en yta, åtminstone om huvuddelen av dessa timmar ligger inom den bästa häckningstiden. På den angivna maximitiden, som ju motsvarar 4-6 ordentliga dagsverken, bör man ha hunnit att besöka alla viktiga delar av atlasrutan mer än en gång och gjort både tidiga och sena besök vid flera olika tider på dygnet. Ofta är man dock av praktiska skäl tvungen att koncentrera arbetsinsatsen. Det gäller avlägsna och otillgängliga atlasrutor, som inventeras under särskilda "expeditioner" och dit man inte räknar med att återkomma. Vid sådana tillfällen är man tvingad att kanske lägga hela arbetet på en eller ett par dagar i följd. Tidpunkten bör då vara sådan att häckningssäsongen verkligen är inne för majoriteten av arterna. En yta bör om möjligt färdiginventeras samma år, men arbetet kan också fördelas på mer än ett år. Resultat skall dock rapporteras även om arbetet inte är klart utan skall fortsätta senare år.

Val av rutor bör ske i samråd med den regionala atlaschefen (se nedan). Du bör alltså alltid meddela atlaschefen för regionen vilka rutor du avser att inventera, så att onödigt dubbelarbete kan undvikas.

Inventeringsresultatet skall rapporteras på särskilda protokoll. Dessa erhålls från den regionale organisatören.

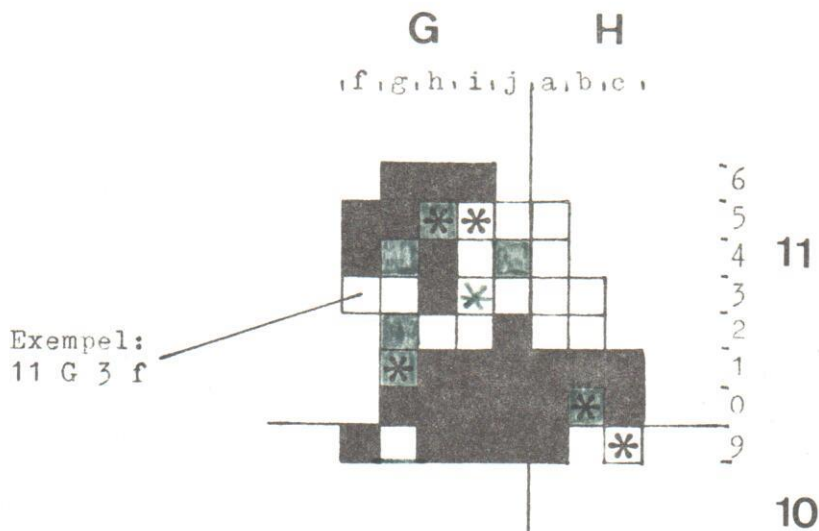
Alla iakttagna arter skall registreras i protokollet medelst en av siffrorna 1-20, motsvarande något av lika många häckningskriterier eller häckningsindicier. Endast en siffra anges för varje art, nämligen den som

anger det starkaste indiciet. Begreppet häckningssäsong varierar från art till art. För stannfåglar behöver man inte så noga tänka på detta. För stryk- och flyttfåglar är det mera noga. I de fall man gjort en iakttagelse, som inte passar in på något av indicierna, skall man ta den närmaste motsvarigheten. Man bör sträva efter att för så många arter som möjligt, erhålla ett indicium av "valör" 5 eller högre. Man skall däremot inte lägga ner onödigt arbete på att leta bon och inte heller söka höga häckningskriterier för vanliga och självklara häckfåglar, när tiden bättre kan användas till att söka efter ännu ej påträffade arter eller stärka kriteriet för arter, som inte är så vanliga eller självklara häckfåglar på orten.

För ytterligare information eller bokning av rutor hänvisas till atlaschefen i Västmanland:

Jan-Erik Malmstigen
Skomakargatan 6
710 40 FRÖVI
Tfn 0581-30252

I Västerås kommun ligger vi hyfsat till - 26 av 48 rutor färdiginventerade efter sex säsonger. Se figur 1.

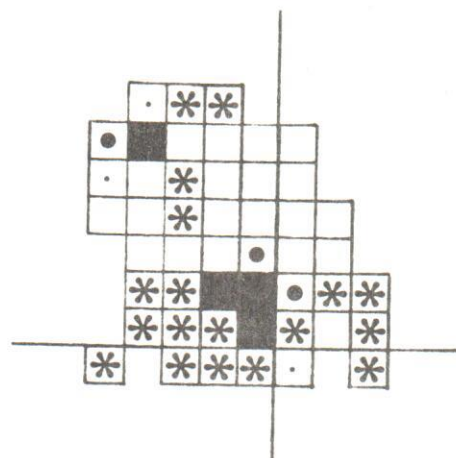
Figur 1. Inventeringsläget i Västerås kommun inför 1980.

- färdiginventerad ruta
- * bokad 1980

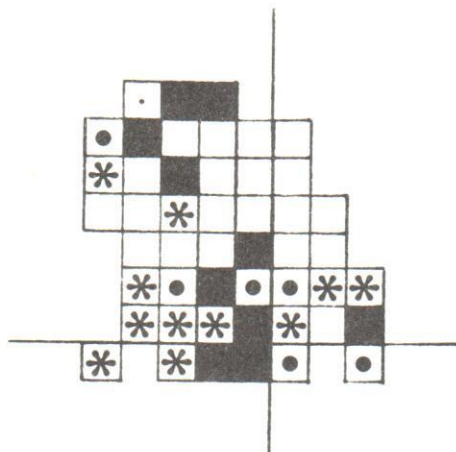
Vi skall alltså klara av 22 rutor på fyra säsonger, vilket innebär 5-6 rutor per säsong ställt mot VOKs medlemsskara om ca 140 personer. Det vore en klar fördel om vi kunde klara av våra rutor på kanske 2-3 säsonger. Då kunde vi hjälpa till med atlasarbeten i övriga delar av landskapet - Västmanland som helhet ligger sämre till. Efter fem säsonger, dvs halvtid, hade 35 % av rutorna inventerats (Malmstigen 1979).

Utbredningskartor för tre arter har sammanställts (figur 2-4). För stenknecken ser man en tydlig koncentration till Mälarenregionen, medan törnsångaren och entita följer kulturlandskapet högre upp.

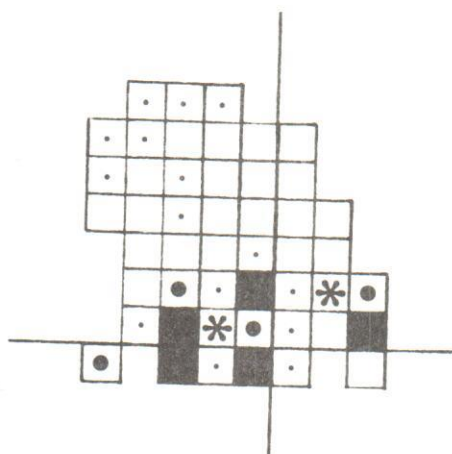
- häckning konstaterad (indic 11-20)
- * trolig häckning (5-10)
- möjlig häckning (1-4)
- färdiginventerad ruta, där arten ej anträffats

Figur 2. Törnsångare.

Figur 3. Entita.

Figur 4. Stenkneäck.

Nedan följer en lista över de personer som inventerat minst en atlasruta i Västerås kommun under åren 1974-79. Dessa tackas varmt för sin insats.

Lars Lindell	6 rutor	Claes Karlsson	1 ruta
Anders Andersson	2 "	Bo Kumlin	1 "
Henry Hirsimäki	2 "	Per Magnusson	1 "
Gunnar Lignell	2 "	Per Olsson	1 "
Thomas Skoglund	2 "	Jan Schylström	1 "
Ulf Carlson	1 ruta	Johan Tillgren	1 "
Michael Dahlbom	1 "	Ingrid Åkerberg	1 "
Lennart Eriksson	1 "		
Kjell Ingeström	1 "		
Leif Johansson	1 "		